

Suppression of Scholarly Journals: A Case Study of Journal Citation Reports during 2010 to 2014

Mohammad Amin Erfanmanesh

*Corresponding author, Assistant Professor of Informal Science, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: m.erfanmanesh@edu.ui.ac.ir

Ronak Hamzei

Master of MLIS Student, Clinical Research Development Unit of Beheshti Hospital, Hamadan University of Medical Sciences, Paramedical Faculty, Shahid Beheshti Medical University Sciences, Tehran, Iran. E-mail: rh.hamzehei1371@gmail.com

Amirhosein Rajabzadeh Assarha

PhD Student in Library and Information Science, Faculty of Management, University of Tehran. Tehran, Iran. E-mail: arasarha@ut.ac.ir

Abstract

Objective: Journals indexed by the Clarivate Analytics' Web of Science (WOS) are temporarily suppressed from the Journal Citation Reports, if they manipulate their impact factor and present extreme outliers in citation behavior through excessive self-citations and citation stacking with other journals. The current research aims to investigate the different characteristics of the suppressed journals by Clarivate Analytics, in a five-year time span (from 2010 to 2014).

Methodology: The current study is an applied research in terms of objectives while it is a descriptive study in terms of data analysis and conducted using scientometric indicators. Research population comprised of 225 suppressed journals from the Journal Citation Reports during 2010-2014. Data was collected from the Journal Citation Reports and Web of Science.

Findings: Results of the study revealed that at least one journal from 177 different subject categories were suppressed during 2010 to 2014. The highest number of title suppressions was belonging to electronics and electrical engineering, management and artificial intelligence. Of the interesting findings of the research is the low presence of medical journals in the suppressed lists. Investigating the share of world countries showed that the United States, United Kingdom, the Netherlands and Germany had the greatest number of suppressions. 41.3 percent and 38.2 percent of the journals were suppressed for one and two years, respectively. Moreover, 65 percent of the suppressed journals were ranked in the first and second quartiles of their subject

categories a year before suppression. Even some journals were the first journals in their categorial ranking of JCR before suppression.

Conclusion: In the five-year period of this study, 32 countries were engaged in journal suppression by having at least one suppressed journal. Notably, the most frequent language of the suppressed journals was English that can be interpreted and about half of the suppressed journals belonged to authoritative international publications like Sage, Wiley-Blackwell, Taylor and Francis, Springer and Routledge. Of course, almost 80 percent of the suppressed titles could meet the Clarivate Analytics criteria again and remove the suppression after two years. Considering the fact that two Iranian journals had the record of suppression, awareness of the researchers and journals' editorial board members of the country as well as regular monitoring of the journals' citation performance may avoid occurrence of suppressions in the future.

Keywords: Journal suppression, Journal Citation Reports, Self-citation, Citation Stacking

Central Library of Astan Quds Razavi

Library and Information Sciences, 2019, Vol. 22, No. 2, pp. 124-143.

Received: February 07, 2018 - Accepted: March 07, 2018

تعلیق اعتبار نشریات علمی: مطالعه موردی پایگاه گزارش استنادی نشریات طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴

محمد امین عرفان‌منش

*نویسنده مسئول، استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: m.erfanmanesh@edu.ui.ac.ir

روناک حمزه‌ای

کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، واحد توسعه تحقیقات بالینی بیمارستان شهید بهشتی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران. رایانامه: rh.hamzehei1371@gmail.com

امیرحسین رجب‌زاده عصارها

دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران. تهران، ایران. رایانامه: arasarha@ut.ac.ir

چکیده

هدف: مجله‌های نمایه شده توسط پایگاه اطلاعاتی وب آو ساینس کلریویت انلیتیکس در صورتی که از طریق خوداستنادی زیاد و یا تبادل استنادی قراردادی با مجله‌های دیگر اقدام به دستکاری ضریب تأثیر خود کنند، به صورت موقت از پایگاه گزارش استنادی نشریات تعلیق می‌شوند. پژوهش حاضر با هدف مطالعه ویژگی مجله‌های تعلیق شده طی سال‌های ۲۰۱۰ تا انتهای ۲۰۱۴ انجام گرفته است.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر رویکرد، نوعی مطالعه توصیفی است که با استفاده از شاخص‌های علم‌سنجی انجام شده است. جامعه پژوهش شامل ۲۲۵ مجله است که طی سال‌های ۲۰۱۰ تا انتهای ۲۰۱۴ از پایگاه گزارش استنادی نشریات تعلیق شده‌اند. داده‌های پژوهش با استفاده از پایگاه گزارش استنادی نشریات و وب آو ساینس گردآوری شد.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مجله‌هایی از ۱۱۷ حوزه موضوعی از سابقه تعلیق برخوردار بوده‌اند که بیشترین تعداد تعلیق در حوزه‌های موضوعی مهندسی برق و الکترونیک، مدیریت و هوش مصنوعی به وقوع پیوسته است. بررسی سهم کشورهای جهان از مجله‌های تعلیق شده نشان داد که کشورهای ایالات متحده، انگلستان و هلند دارای بیشترین تعداد مجله‌های تعلیق شده، بوده‌اند. بررسی مدت زمان تعلیق مجله‌ها نیز نشان داد که ۴۱/۳ درصد از مجله‌ها به مدت یک سال و ۳۸/۲ درصد نیز به مدت دو سال در حالت تعلیق قرار داشته‌اند. همچنین ۶۵ درصد از مجله‌های تعلیق شده در سال پیش از تعلیق، در چارک‌های اول و دوم رشته خود قرار داشته‌اند.

نتیجه‌گیری: با توجه به این که دو نشریه علمی کشور سابقه حضور در لیست مجله‌های تعلیق شده را داشته‌اند، آگاهی بخشی به پژوهشگران و دست‌اندرکاران نشریات علمی در کنار رصد منظم عملکرد استنادی مجله‌ها می‌تواند از وقوع رخداد‌های مشابه در آینده جلوگیری نماید.

کلیدواژه‌ها: تعلیق مجله‌ها، سلب اعتبار مجله‌ها، گزارش استنادی نشریات، خوداستنادی، تبادل استنادی.

کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی

کتابداری و اطلاع‌رسانی، دوره ۲۲، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۸، صص. ۱۱۴-۱۴۳.

تاریخ ارسال: ۹۶/۱۱/۱۸ - تاریخ پذیرش: ۹۶/۱۲/۱۶

مقدمه

در دهه‌های پایانی سده بیستم و ابتدای سده بیست و یکم، مجله‌های علمی به عنوان یکی از مهم‌ترین محمل‌های انتشار دستاوردهای به‌روز علمی، نقش قابل توجهی در پیشبرد دانش بشر ایفا کرده‌اند. در سال‌های گذشته، اقبال روزافزونی به استفاده از مجله‌های علمی برای انتشار بروندهای پژوهشی به ویژه در رشته‌هایی که با علم روز و فناوری بیشتر سروکار دارند، وجود داشته است (تصویری قمصری، ۱۳۸۴؛ پاکدامن و علوی، ۱۳۸۹؛ تیو و کار^۱؛ گورگاس و کولارس^۲، ۲۰۰۵). همین امر باعث شده روز به روز بر اهمیت مجله‌های علمی افزوده شود.

امروزه ارزیابی کیفیت و عملکرد نشریات علمی از موضوعات بسیار مهم در مطالعات سنجش و ارزیابی علم و فناوری محسوب می‌شود. در این راستا، ابزار مختلفی برای ارزیابی عملکرد نشریات علمی به وجود آمده که نمایه‌های استنادی^۳ از جمله این ابزار محسوب می‌شوند. پایگاه وب آو ساینس^۴ از محصولات کلریویت انلیتیکس^۵ (این پایگاه از سال ۱۹۶۴ تا ۱۹۹۲ به مؤسسه اطلاعات علمی^۶ و از سال ۱۹۹۲ تا ۲۰۱۶ به مؤسسه تامسون رویترز^۷ تعلق داشته و از سال ۲۰۱۶ متعلق به کلریویت انلیتیکس است)، پایگاه اسکوپوس^۸ از محصولات مؤسسه الزویر^۹، پایگاه گوگل اسکالر^{۱۰} از محصولات گوگل و همچنین نمایه استنادی علوم جهان اسلام^{۱۱} از جمله مهم‌ترین پایگاه‌های استنادی در سطح بین‌المللی محسوب می‌شوند. اعتبار یک نمایه استنادی تا حد بسیار زیادی به کیفیت و اعتبار منابع نمایه شده در آن پایگاه بستگی دارد. از این رو هر یک از نمایه‌های فوق، معیارهایی را جهت بررسی درخواست عضویت مجله‌های علمی و نمایه‌سازی محتوای آن‌ها مد نظر قرار می‌دهند.

مؤسسه کلریویت به عنوان مهم‌ترین و معتبرترین نمایه‌کننده مجله‌های علمی؛ معیارهایی شامل زمان‌بندی دقیق انتشار مجله، وجود فرآیند هم‌تراخوانی^{۱۲} دقیق، رعایت مقررات بین‌المللی نشر، پیروی از دستورالعمل‌های اخلاق پژوهش و نشر، انتشار به زبان‌های بین‌المللی، کیفیت ناشر، تنوع بین‌المللی نویسندگان، خوانندگان، اعضای هیئت تحریریه و داوران مجله و کیفیت و عملکرد استنادی مقاله‌های منتشر

1. Tiew & Kaur
2. Georgas & Cullars
3. Citation Indices
4. Web of Science (WoS)
5. Clarivate Analytics
6. Institute for Scientific Information (ISI)
7. Thomson Reuters
8. Scopus
9. Elsevier
10. Google Scholar
11. Islamic World Science Citation Index (ISC)
12. Peer-review

شده را در گزینش مجله‌های علمی لحاظ می‌کند (صالحی و رحیمی، ۱۳۸۵). عملکرد مجله‌های نمایه شده توسط مؤسسه کلریویت به صورت سالانه از طریق پایگاه گزارش استنادی نشریات^۱ مورد ارزیابی قرار گرفته و شاخص‌هایی مانند ضریب تأثیر^۲، شاخص آنی^۳، نمره تأثیرگذاری مقاله^۴ و غیره برای هر مجله محاسبه و اعلام می‌گردد. نتایج رتبه‌بندی مجله‌ها در پایگاه گزارش استنادی نشریات مؤسسه کلریویت با حدود یک و نیم سال تأخیر منتشر می‌شود تا مقاله‌های منتشر شده در مجله‌ها از فرصت کافی برای دریافت استناد برخوردار باشند. نحوه عملکرد مجله‌های علمی نمایه شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات به صورت منظم از سوی مؤسسه کلریویت رصد می‌شود. با این وجود، اطلاع دست‌اندرکاران مجله‌ها از سازوکار رده‌بندی مجله‌ها و تأکید بیش از حد گزارش سالانه بر ضریب تأثیر و تعداد استناد دریافتی، باعث شده تعدادی از مجله‌ها از روش‌های غیرمعمول برای افزایش امتیاز استنادی و در نتیجه بهبود رده کلی در حوزه موضوعی خود استفاده کنند. خوشبختانه پایش دائمی و کنترل مستمر مؤسسه کلریویت و استفاده از روش‌های علم‌سنجی و تحلیل متن بسیار قوی باعث شده که روش‌های غیرمعمول مجله‌ها به سرعت شناسایی شده و اقدامات لازم در خصوص آن‌ها انجام گردد. یکی از این تصمیمات که از سال ۲۰۰۸ عملی شده، این است که اگر تشخیص داده شود، مجله‌ای با روش غیرمعمول توانسته در رده‌بندی و کسب امتیاز جهش داشته باشد، به مدت یک سال از پایگاه گزارش استنادی نشریات کنار گذاشته می‌شود و پس از آن، مجدداً عملکرد آن مورد بررسی قرار می‌گیرد. این عمل با عنوان «تعلیق یا تعلیق مجله»^۵ شناخته شده است و چنین مجله‌هایی را نشریات تعلیق شده یا تعلیق شده^۶ می‌نامند. طی این فرآیند، مسئولان تهیه گزارش سالانه، بررسی می‌کنند که اگر یک مجله با بهره‌گیری از خوداستنادی‌های بیش از حد یا با تبادل استناد با مجله‌های دیگر جهش استنادی داشته باشد و در واقع تشخیص داده شود که استنادها و در نتیجه ضریب تأثیر دست‌کاری شده باشد، برای یک سال از رده‌بندی کنار گذاشته می‌شود. با وجود این‌که مجله تعلیق شده در مرحله اول به مدت یک سال از پایگاه گزارش استنادی نشریات کنار گذاشته می‌شود، اما مقاله‌های منتشر شده در آن مجله همچنان در پایگاه وب آو ساینس نمایه شده و پس از سپری کردن زمان یک ساله تعلیق، در صورتی‌که عملکرد صحیح و اخلاقی مجله مورد تأیید قرار گیرد، مجدداً به پایگاه گزارش استنادی نشریات اضافه می‌گردد و ضریب تأثیر و سایر شاخص‌های ارزیابی برای آن محاسبه می‌شود.

1. Journal Citations Report (JCR)
2. Impact Factor (IF)
3. Immediacy Index
4. Article Influence Score
5. Title Suppression
6. Suppressed Journals

تعليق مجله‌ها در دو مرحله انجام می‌گیرد. در ابتدا گروه فنی کلريويت از طريق مطالعات دقيق استنادی و آماری، فهرستی از مجله‌های دارای عملکرد استنادی مشکوک را آماده می‌کنند. در مرحله بعد هر مجله در جلسه سردبیران کلريويت و با حضور متخصص موضوعی مطرح شده و با توجه به شواهد موجود، تصمیم‌گیری نهایی به عمل می‌آید. هر سال، فهرستی از مجله‌های تعليق شده توسط مؤسسه کلريويت منتشر می‌شود. به طور کلی مجله‌ها به دو دلیل اصلی تعليق می‌شوند. دلیل اول خوداستنادی مجله^۱ در سطح بسیار بالا است. استناد مقاله‌های منتشر شده یک مجله به مقاله‌های قبلی همان مجله امری کاملاً شایع است و خصوصاً در مجله‌های بسیار با کیفیت که اثرگذارترین پژوهش‌های یک حوزه را منتشر می‌کنند، نویسندگان ناچارند تا به میزان بیشتری به مقاله‌های همان مجله استناد کنند؛ اما مشکل، زمانی ایجاد می‌گردد که یک مجله به صورت عمدی نویسندگان را ملزم نماید که به تعداد زیادی از مقاله‌های آن مجله استناد دهند تا از این طریق تعداد استنادهای دریافتی و ضریب تأثیر خود را به صورت ساختگی افزایش دهد. در این حالت تعداد کل استنادهای دریافتی مجله در پنجره دو ساله، ضریب تأثیر، رتبه مجله در حوزه موضوعی نمایه شده، تعداد و درصد خوداستنادی مجله و میزان تأثیر خوداستنادی‌ها بر ضریب تأثیر و رتبه مجله به عنوان شاخص‌های مهم در تصمیم‌گیری لحاظ می‌گردد. با توجه به داده‌های هر ساله پایگاه گزارش استنادی نشریات و با توجه به تفاوت‌های موضوعی، حد آستانه‌ای^۲ برای خوداستنادی مجله‌ها تعیین و عناوینی که درصد خوداستنادی بالاتری نسبت به حد آستانه داشته باشند، در لیست مجله‌های تعليق شده قرار می‌گیرند. عملکرد استنادی یکی از مجله‌های تعليق شده به دلیل خوداستنادی بالا در تصویر ۱ قابل مشاهده است. همان‌طور که در این تصویر قابل مشاهده است، ۸۰ درصد از استنادهای دریافتی مجله در پنجره دو ساله محاسبه ضریب تأثیر (۱۳۰۸ استناد از مجموع ۱۶۱۹ استناد) به صورت خوداستنادی مجله بوده است. ضریب تأثیر کلی این مجله معادل ۱۰/۷۲۲ محاسبه شده، در حالی که ضریب تأثیر بدون در نظر گرفتن خوداستنادی‌ها تنها معادل ۲/۰۶۰ بوده است. به بیان دیگر، خوداستنادهای زیاد باعث شده که ضریب تأثیر مجله به صورت ساختگی بیش از پنج برابر شود.

1. Journal Self-citation

2. Threshold

Total Cites	2790	Self Cites	1717 (61% of 2790)
Cites to Years Used in Impact Factor Calculation	1619	Self Cites to Years Used in Impact Factor Calculation	1308 (80% of 1619)
Impact Factor	10.722	Impact Factor without Self Cites	2.060

تصویر ۱. نمونه‌ای از تعلیق مجله‌های علمی به دلیل خوداستنادی زیاد

دومین دلیل تعلیق مجله‌ها، وجود حجم بالای استنادهای قراردادی میان آن مجله و مجله‌های دیگر است. در این حالت، مقاله‌های یک مجله به صورت گسترده از سوی مقاله‌های منتشر شده در مجله دیگر مورد استناد قرار می‌گیرند که در این حالت هم مجله استنادکننده یا بخشنده^۱ و هم مجله استنادشونده یا پذیرنده^۲ در لیست مجله‌های تعلیق شده قرار می‌گیرند. استنادهای قراردادی میان دو مجله ممکن است به این دلیل که هر دو متعلق به مؤسسه انتشاراتی واحدی هستند، هیئت تحریریه مشترک در هر دو مجله وجود دارند و یا توافقی میان دو مجله انجام شده است، رخ دهد. عملکرد استنادی یکی از مجله‌های تعلیق شده به دلیل استناد قراردادی در تصویر ۲ قابل مشاهده است. مجله مذکور در سال ۲۰۱۲ در لیست مجله‌های تعلیق شده قرار گرفته است. همان‌طور که در این تصویر مشخص است، مجموع استنادهای دریافتی مجله استنادشونده در سال‌های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ (پنجره زمانی محاسبه ضریب تأثیر ۲۰۱۲) معادل ۸۶ استناد بوده که از این میان، ۶۲ استناد (۷۲/۱ درصد) از سوی مجله استنادکننده اول دریافت شده است.

Cited Journal Data						
Impact	Citing Journal	All Yrs	2011	2010	2009	2008
1	ALL Journals	1,263	45	295	409	203
2	ALL OTHERS (410)	410	12	61	120	71
3	RECIPIENT	188	19	67	71	11
4	DONOR 1	130	0	62	65	1
5	DONOR 2	79	0	24	21	27
6	DONOR 3	36	2	14	17	3
7	DONOR 4	25	0	5	16	3
8	DONOR 5	13	0	0	0	4

تصویر ۲. نمونه‌ای از تعلیق مجله‌های علمی به دلیل استناد قراردادی

1. Donor Journal
2. Recipient Journal

باید این مسئله را مد نظر داشت که اتفاقات فوق‌گاهی به صورت غیرعامدانه و به دلیل عدم توجه دست‌اندرکاران، اعضای هیئت تحریریه و ناشران علمی به وقوع می‌پیوندد. اما به نظر می‌رسد این سازوکار با این که گاهی با انتقاداتی هم همراه شده است (مثلاً لزوم توجه به مجله‌هایی که به دلیل حیثه کاملاً تخصصی، ذاتاً مجبور به خوداستنادی هستند (کرل^۱، ۲۰۱۴)، باعث شده مجله‌های علمی توجه مناسبی به اصول اخلاقی نشر داشته و از دست‌کاری شاخص‌های عملکردی خود خودداری نمایند. بعد از گذشت ۹ سال از عملی شدن ایده تعلیق مجله‌ها، بررسی مشخصات مجله‌هایی که طی این مدت تعلیق شده‌اند و این که مدت زمان تعلیق آن‌ها به چه میزان بوده، می‌تواند حاوی اطلاعات سودمندی باشد. به همین منظور در این پژوهش، ویژگی مجله‌های تعلیق شده در یک بازه زمانی پنج‌ساله (۲۰۱۰-۲۰۱۴) مورد مطالعه قرار می‌گیرد تا به پرسش‌های زیر پاسخ داده شود:

۱. روند زمانی تعلیق مجله‌ها در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ چگونه بوده است؟
۲. مجله‌های تعلیق شده متعلق به کدام یک از حوزه‌های موضوعی بوده‌اند؟
۳. توزیع جغرافیایی مجله‌های تعلیق شده بر اساس محل انتشار آن‌ها چگونه بوده است؟
۴. مجله‌های تعلیق به چه زبان‌هایی منتشر شده‌اند؟
۵. مجله‌های تعلیق توسط کدام مؤسسات نشر بین‌المللی منتشر شده‌اند؟
۶. مجله‌های تعلیق چند سال در حالت تعلیق به سر برده‌اند؟
۷. مجله‌های تعلیق شده از چه سطح کیفی در حوزه موضوعی خود برخوردار بوده‌اند؟

پیشینه پژوهش

در جستجو برای مقالات مشابه در پایگاه‌های اطلاعاتی، پژوهشی در داخل یا خارج از کشور که مشخصاً به موضوع مورد بررسی در این پژوهش یعنی تعلیق مجله‌ها در گزارش استنادی مجله‌ها پرداخته باشد، یافت نشد. با این وجود، در ادامه تعدادی از پژوهش‌های مرتبط انجام شده مورد اشاره قرار می‌گیرند.

کرل (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی مجله‌های تعلیق شده پرداخته تا درستی سازوکار مؤسسه کلریویت را برای حذف مجله‌هایی که بیش از حد معمول خوداستنادی داشته‌اند، مورد واکاوی قرار دهد. او خوداستنادی بیش از حد را معلول دو علت می‌داند: یکی ماهیت موضوعی مجله‌ها که به سبب تخصصی بودن ناگزیر از خوداستنادی هستند و یکی انجام عملی غیراخلاقی و دست‌کاری استنادها برای افزایش ضریب تأثیر. در پایان، کرل هشدار می‌دهد که این سازوکار کلریویت در حذف مجله‌هایی که بیش از حد معمول

خوداستنادی دارند، باعث می‌شود تا به قول معروف خشک و تر با هم سوزانده شود و مجله‌هایی که به سبب موضوع خود یا اتفاقاً بیش از حد به خود استناد کرده‌اند، در این بین متضرر می‌شوند.

شاهدبداغی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی، وضعیت مجله‌های علوم پزشکی کشور را بر اساس شاخص‌های گزینش نمایه‌نامه مدلاین^۱ مورد بررسی قرار دادند. نتایج این پژوهش نشان داد که ۱۲ عنوان مجله داخلی که در مدلاین نمایه می‌شوند، از لحاظ رعایت بیشتر شاخص‌های ساختاری در وضعیت قابل قبولی قرار دارند، اما از نظر میزان رعایت تنوع بین‌المللی هیئت تحریریه مجله، حمایت انجمن‌های علمی و درج تضاد منافع از سوی نویسندگان وضعیت مطلوبی ندارند. مرادی، جنوی و کاظمی (۱۳۹۶) در پژوهش خود با در نظر گرفتن مقالات سلب امتیاز شده^۲ در پایگاه وب آو ساینس به عنوان شاخص سوءرفتار علمی^۳، به مطالعه تطبیقی وضعیت کشورهای جهان پرداخته و گزارش کرده‌اند که بیشترین نوع بد اخلاقی علمی، مربوط به سرقت علمی است. نتایج این پژوهش نشان داد که بیشترین مقالات تعلیق شده به کشور چین تعلق دارد و کشورهای ایران، هند و پاکستان بیشترین میزان سوء رفتار علمی را نسبت به کل تولیدات علمی‌شان داشته‌اند. با این‌که در حال حاضر، با این واقعیت روبه‌رو هستیم که سلب امتیاز مقالات به عنوان شاخص مهمی برای بررسی سوءرفتارهای پژوهشی در نظر گرفته می‌شود و عده‌ای با این توجیه که فعلاً معیار بهینه‌تری به عنوان شاخصی برای سوءرفتار پژوهشی وجود ندارد، از آن استفاده می‌کنند (هسلمن^۴، گرف^۵، اشمیت^۶ و رینهارت^۷، ۲۰۱۷)، به نظر می‌رسد باید هم در پژوهش و هم در کاربرد این معیار در زمینه سوءرفتارهای پژوهشی با احتیاط بیشتری عمل کرد. آبریتیس^۸ (۲۰۱۵) در پژوهش خود به بررسی مقاله‌های سلب امتیاز شده به عنوان شاخص سوءرفتارهای پژوهشی در حوزه موضوعی سلامت پرداخت. نتایج نشان داد که در نظر گرفتن مقاله‌های سلب امتیاز شده به عنوان شاخص میزان سوءرفتارهای پژوهشی ایرادهایی اساسی دارد: ۱- سوءرفتارهای پژوهشی در عرصه‌هایی غیر از انتشار مقالات هم نمود دارند؛ ۲- اگر مقاله‌ای حاوی داده‌های نادرست و در نتیجه مصداق سوء رفتار پژوهشی باشد، لزوماً سلب امتیاز نمی‌شود؛ شاید اصلاح شود و شاید اصلاً این فریبکاری تشخیص داده نشود. ۳- یادداشت‌های سلب امتیاز و تصحیح که در نشریات منتشر می‌شوند، بیشتر به تصحیح اطلاعات مقاله‌ها مربوط می‌شوند تا اعلام فریبکاری و سوءرفتار پژوهشی. با این حال، وی تأکید می‌کند که ما همچنان به معیارهایی نیاز داریم که مشخص کند حجم و گستره سوءرفتارهای

1. Medline
2. Retracted Articles
3. Scientific Misconduct
4. Hesselmann
5. Graf
6. Schmidt
6. Reinhart
8. Abritis

پژوهشی در فضای پژوهشی و دانشگاهی چقدر است و وجود آمار دقیق و درست از این پدیده کمک شایان توجهی به برنامه‌ریزی و مقابله با آن خواهد کرد.

مرور مطالعات پیشین نشان می‌دهد که علی‌رغم اهمیت زیاد بحث تعلیق مجله‌های علمی، تاکنون پژوهش‌های بسیار محدودی در این زمینه در داخل و خارج از کشور انجام شده است. پژوهش حاضر در وهله اول در صدد آشنایی جامعه علمی کشور با مفهوم تعلیق مجله‌ها، ویژگی این قبیل مجله‌ها و دلایل تعلیق آن‌ها می‌باشد. همچنین یافته‌های این پژوهش می‌تواند از سوی دست‌اندرکاران نشریات علمی کشور که در پایگاه‌های بین‌المللی نمایه می‌شوند نیز مورد استفاده قرار گیرد تا با آشنایی بیشتر با مفاهیم مربوطه، بتوانند از وقوع اتفاقات مشابه برای مجله‌های ایرانی جلوگیری نمایند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر رویکرد، نوعی مطالعه توصیفی است که با استفاده از شاخص‌های علم‌سنجی انجام شده است. جامعه پژوهش شامل ۲۲۵ مجله تعلیق شده از پایگاه گزارش استنادی نشریات طی سال‌های ۲۰۱۰ تا انتهای ۲۰۱۴ میلادی است. تمامی ۲۲۵ مجله در پژوهش حاضر مورد مطالعه قرار گرفتند و نمونه‌گیری انجام نشد. علت انتخاب بازه زمانی مذکور به این دلیل است که نتایج ارزیابی سالانه پایگاه گزارش استنادی نشریات با یک و نیم سال تأخیر منتشر می‌شود. در حالی که در ابتدای سال ۲۰۱۸ میلادی هستیم، آخرین نسخه منتشر شده این ارزیابی به سال ۲۰۱۶ تعلق دارد. همچنین آخرین لیست اعلام شده از سوی مؤسسه کلریویت در مورد مجله‌های تعلیق شده مربوط به سال ۲۰۱۵ میلادی است. داده‌های پژوهش در مرداد و شهریور سال ۱۳۹۶ گردآوری شد. در آن زمان آخرین گزارش استنادی ارائه شده، مربوط به سال ۲۰۱۵ بود که عملکرد مجله‌ها در سال ۲۰۱۴ را در اختیار قرار می‌داد. به همین دلیل بازه زمانی پنج ساله طی سال‌های ۲۰۱۰ تا انتهای ۲۰۱۴ در این پژوهش لحاظ گردید. ابتدا لیست مجله‌های تعلیق شده از طریق بخش مجله‌های تعلیق شده از وب‌سایت مؤسسه کلریویت به آدرس زیر استخراج شد.^۱ سپس اطلاعات مربوط به هر مجله با مراجعه به پایگاه‌های وب آو ساینس و گزارش استنادی نشریات جمع‌آوری و در فایل صفحه گسترده اکسل ذخیره و مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

پرسش اول. روند زمانی تعلیق مجله‌ها در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ چگونه بوده است؟

مطالعه پراکندگی تعداد مجله‌های تعلیق شده در هر سال نشان می‌دهد که بیشترین تعداد تعلیق مجله‌ها در سال‌های ۲۰۱۲ (۶۵ عنوان) و ۲۰۱۱ (۵۰ عنوان) به وقوع پیوسته است. همچنین تعداد ۳۹ عنوان مجله در سال ۲۰۱۴، تعداد ۳۸ عنوان مجله در سال ۲۰۱۳ و تعداد ۳۳ عنوان مجله در سال ۲۰۱۰ در لیست مجله‌های تعلیق شده قرار داشته‌اند.

جدول ۱. تعداد مجله‌های تعلیق شده طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴

سال	تعداد مجله‌های تعلیق شده
۲۰۱۰	۳۳
۲۰۱۱	۵۰
۲۰۱۲	۶۵
۲۰۱۳	۳۸
۲۰۱۴	۳۹

پرسش دوم. مجله‌های تعلیق شده متعلق به کدام یک از حوزه‌های موضوعی بوده‌اند؟

بررسی حوزه موضوعی ۲۲۵ مجله تعلیق شده پایگاه گزارش استنادی نشریات طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ نشان می‌دهد که ۷۸/۶ درصد این مجله‌ها مربوط به نسخه علوم پایگاه جی.سی.آر.^۱ و ۲۱/۴ درصد نیز مربوط به نسخه علوم اجتماعی^۲ این پایگاه بوده‌اند. بدیهی است از آنجا که مجله‌های نمایه شده در نمایه استنادی هنر و علوم انسانی^۳ در پایگاه گزارش استنادی نشریات لحاظ نمی‌گردند و ضریب تأثیر برای آن‌ها محاسبه نمی‌شود، به همین دلیل مجله تعلیق شده‌ای نیز در این زمینه وجود ندارد. مطالعه جزئی‌تر حوزه موضوعی مجله‌ها نشان می‌دهد که بیشترین تعداد مجله‌های تعلیق شده به ترتیب به دسته‌های موضوعی مهندسی برق و الکترونیک (۱۱ عنوان)، مدیریت، هوش مصنوعی و سیستم‌های اطلاعاتی (۹ عنوان) و مهندسی مکانیک (۸ عنوان) اختصاص داشته است (جدول ۲). به طور کلی از ۲۶۳ حوزه موضوعی در پایگاه‌های مؤسسه کلریویت، ۱۱۷ حوزه موضوعی (۴۴/۵ درصد) طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ دارای حداقل یک مجله تعلیق شده بوده‌اند. همچنین نام سه مجله حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی تحت عنوان مدیریت

1. JCR- Science Edition

2. JCR-Social Science Edition

3. Art & Humanities Citation Index

و فناوری اطلاعات^۱ (در سال ۲۰۱۴)، امانت بین کتابخانه‌ای و فرآهم‌آوری مدارک^۲ (در سال ۲۰۱۴) و مجله کتابخانه حقوق^۳ (در سال‌های ۲۰۱۱، ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳) در میان مجله‌های تعلیق شده قرار داشته‌اند. نکته حائز اهمیت این است که هر مجله ممکن است با توجه به پوشش موضوعی و همچنین ماهیت میان‌رشته‌ای، در بیش از یک حوزه موضوعی نمایه شود و در این حالت در هر یک از دسته‌های موضوعی به صورت جداگانه لحاظ شده است.

جدول ۲. حوزه موضوعی مجله‌های تعلیق شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴

رتبه	حوزه موضوعی	مجله‌های تعلیق شده	درصد از کل مجله‌های تعلیق شده	درصد مجله‌های تعلیق شده به کل مجله‌های حوزه موضوعی
۱	مهندسی برق و الکترونیک	۱۱	۴/۹	۴/۵
۲	علوم کامپیوتر - هوش مصنوعی	۹	۴	۷/۸
۲	علوم کامپیوتر - سیستم‌های اطلاعاتی	۹	۴	۶/۷
۲	مدیریت	۹	۴	۵/۳
۵	مکانیک	۸	۳/۶	۵/۹
۶	مخابرات	۷	۳/۱	۹
۶	علوم گیاهانی	۷	۳/۱	۳/۶
۶	حقوق	۷	۳/۱	۵/۱
۹	علوم تربیتی	۶	۲/۷	۲/۹
۹	اقتصاد	۶	۲/۷	۱/۹
۹	تجارت	۶	۲/۷	۵/۴
۹	علوم کامپیوتر - کاربردهای بین‌رشته‌ای	۶	۲/۷	۵/۹

پرسش سوم. توزیع جغرافیایی مجله‌های تعلیق شده بر اساس محل انتشار آن‌ها چگونه بوده است؟

مطالعه محل نشر مجله‌های تعلیق شده نشان می‌دهد که بیشترین تعداد مجله‌ها به ترتیب به ایالات متحده (۵۴)، انگلستان (۳۵)، هلند (۱۴)، برزیل (۱۴) و لهستان (۱۱) تعلق داشته‌اند. به طور کلی، ۳۲ کشور جهان دارای حداقل یک مجله تعلیق شده بوده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که دو مجله ایرانی نیز در لیست مجله‌های تعلیق شده قرار داشته‌اند. مجله بین‌المللی پژوهش‌های محیطی^۴ از انتشارات دانشگاه تهران

1. Information Technology & Management

2. Interlending & Docuent Supply

3. Law Library Journal

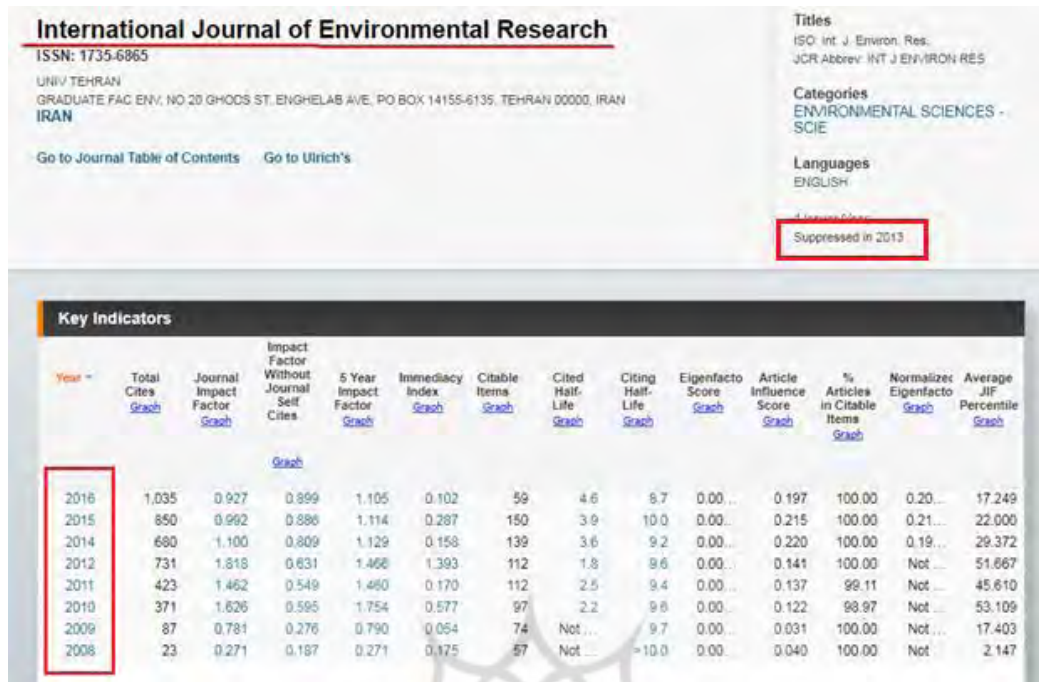
4. International Journal of Environmental Research

در سال ۲۰۱۳ و مجله ایرانی سیستم‌های فازی^۱ از انتشارات دانشگاه سیستان و بلوچستان در سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳ در لیست مجله‌های تعلیق شده قرار داشته‌اند (تصاویر ۳ و ۴). همان‌طور که در تصاویر قابل مشاهده است، در سال‌هایی که مجله‌ها تعلیق شده‌اند، ضریب تأثیر برای آن‌ها محاسبه نشده است. اسامی ده کشور دارای بیشترین تعداد مجله‌های تعلیق شده در جدول ۳ ارائه شده است.

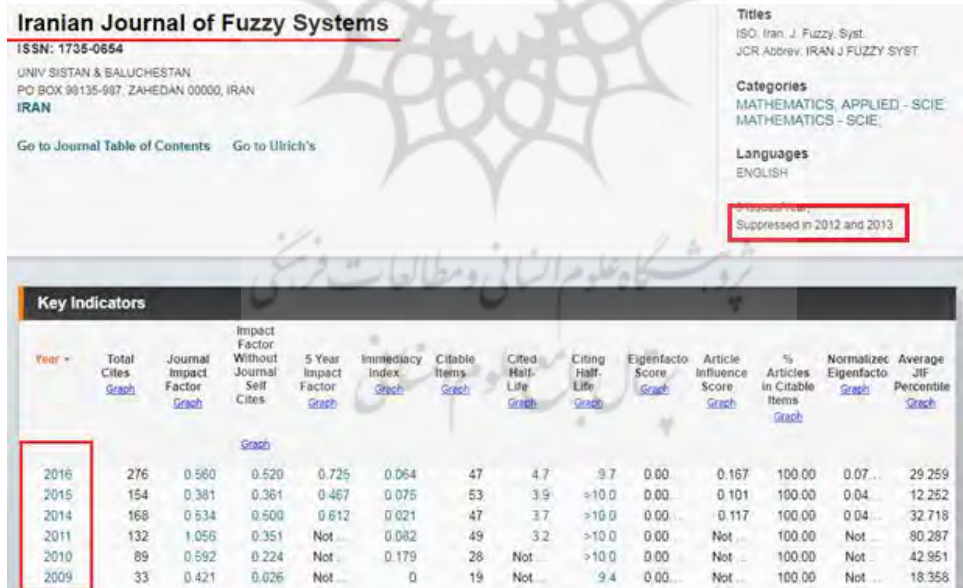
جدول ۳. کشور مجله‌های تعلیق شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴

رتبه	کشور	مجله‌های تعلیق شده	درصد از کل مجله‌های تعلیق شده	درصد مجله‌های تعلیق شده به کل مجله‌های کشور
۱	ایالات متحده	۵۴	۲۴	۱/۳
۲	انگلستان	۳۵	۱۵/۶	۱/۲
۳	هلند	۱۴	۶/۲	۱/۵
۳	برزیل	۱۴	۶/۲	۱۰/۹
۵	لهستان	۱۱	۴/۹	۷/۶
۶	آلمان	۱۰	۴/۴	۱/۴
۶	جمهوری چک	۱۰	۴/۴	۱۹/۶
۸	چین	۸	۳/۶	۴/۱
۹	ایتالیا	۷	۳/۱	۵/۲
۱۰	آفریقای جنوبی	۶	۲/۷	۱۰/۷

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تصویر ۳. تعلیق مجله بین‌المللی پژوهش‌های محیطی در سال ۲۰۱۳

تصویر ۴. تعلیق مجله ایرانی سیستم‌های فازی در سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۳

پرسش چهارم. مجله‌های تعلیق شده به چه زبان‌هایی منتشر شده‌اند؟

مطالعه زبان مجله‌های تعلیق شده نشان می‌دهد که حدود ۷۸ درصد از مجله‌های مورد بررسی به زبان انگلیسی منتشر شده‌اند. از آنجا که زبان انگلیسی زبان اصلی علمی دنیا محسوب می‌شود، تعداد بالای مجله‌های تعلیق شده انگلیسی قابل پیش‌بینی است. مجله‌های چندزبانه (۱۵)، پرتغالی (۹) و آلمانی (۶) با اختلاف زیاد از زبان انگلیسی در رتبه‌های بعدی قرار دارند. اطلاعات مربوط به زبان مجله‌های تعلیق شده در جدول ۴ قابل مشاهده است.

جدول ۴. زبان مجله‌های تعلیق شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴

رتبه	زبان	فراوانی	درصد	رتبه	زبان	فراوانی	درصد
۱	انگلیسی	۱۷۵	۷۷/۸	۷	چک	۳	۱/۳
۲	چندزبانه	۱۵	۶/۷	۸	رومانیایی	۲	۰/۹
۳	پرتغالی	۹	۴	۹	کروات	۲	۰/۹
۴	آلمانی	۶	۲/۷	۱۰	کره‌ای	۲	۰/۹
۵	لهستانی	۵	۲/۲	۱۱	اسپانیولی	۱	۰/۴
۶	چینی	۵	۲/۲	۱۲	-	-	-

پرسش پنجم. مجله‌های تعلیق شده توسط کدام مؤسسات نشر بین‌المللی منتشر شده‌اند؟

اسامی ده مؤسسه انتشاراتی بین‌المللی دارای بیشترین تعداد مجله‌های تعلیق شده طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ در جدول ۵ ارائه شده است. نتایج نشان می‌دهد که سیج^۱ (۱۷ عنوان)، وایلی-بلک‌ول^۲ (۱۶ عنوان)، تیلور اند فرنسیس^۳ (۱۳ عنوان)، اشپرینگر^۴ (۱۲ عنوان) و راتلج^۵ (۱۲ عنوان) بیشترین سهم را از انتشار مجله‌های تعلیق شده داشته‌اند. ناشران مذکور همگی در زمره معتبرترین مؤسسات انتشاراتی جهانی محسوب می‌شوند و بیشترین تعداد مجله‌های بین‌المللی را منتشر می‌کنند.

1. Sage
2. Wiley-Blackwell
3. Taylor & Francis
4. Springer
5. Routledge

جدول ۵. ناشر مجله‌های تعلیق شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴

رتبه	ناشر	مجله‌های تعلیق شده	درصد از کل مجله‌های تعلیق شده	درصد مجله‌های تعلیق شده به کل مجله‌های ناشر
۱	سیج	۱۷	۷/۶	۳
۲	وایلی-بلکول	۱۶	۷/۱	۱/۳
۳	تیلور اند فرنسیس	۱۳	۵/۸	۲/۱
۴	اشپرینگر	۱۲	۵/۳	۱/۴
۵	راتلج	۱۲	۵/۳	۴/۱
۶	الزویر ^۱	۱۱	۴/۹	۱/۳
۷	ورلد ساینتیفیک پابلیکیشن ^۲	۵	۲/۲	۸/۸
۸	ایندرساینس پابلیشرز ^۳	۴	۱/۸	۱۹
۹	ساینس پرس ^۴	۳	۱/۳	۱۰
۱۰	ورلگ هانس هوبر ^۵	۳	۱/۳	۳۳/۳

پرسش ششم. مجله‌های تعلیق شده چند سال در حالت تعلیق به سر برده‌اند؟

بررسی عملکرد مجله‌های تعلیق شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ نشان می‌دهد که ۴۱/۳ درصد از این مجله‌ها به مدت یک سال و ۳۸/۲ درصد نیز به مدت دو سال در حالت تعلیق قرار داشته‌اند. همچنین ۱۴/۷ درصد از نشریات به مدت سه سال، ۳/۶ درصد به مدت چهار سال و ۲/۲ درصد نیز به مدت پنج سال تعلیق شده‌اند (جدول ۶). مسلماً اگر مجله‌ای برای چند سال متوالی در لیست مجله‌های تعلیق شده قرار داشته باشد و نتواند استانداردهای مورد نظر مؤسسه کلریویت را به دست آورد، از پایگاه‌های این مؤسسه کنار گذاشته می‌شود.

جدول ۶. مدت تعلیق مجله‌های تعلیق شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴

رتبه	مدت تعلیق	مجله‌های تعلیق شده	درصد از کل مجله‌های تعلیق شده
۱	یک سال	۹۳	۴۱/۳
۲	دو سال	۸۶	۳۸/۲
۳	سه سال	۳۳	۱۴/۷
۴	چهار سال	۸	۳/۶
۵	پنج سال	۵	۲/۲

1. Elsevier
2. World Scientific Publication
3. Inderscience Publishers
4. Science Press
5. Verlag Hans Huber

پرسش هفتم. مجله‌های تعلیق شده از چه سطح کیفی در حوزه موضوعی خود برخوردار بوده‌اند؟ جهت پاسخگویی به سؤال فوق، عملکرد مجله‌ها یک سال قبل از تعلیق شدن در پایگاه گزارش استنادی نشریات مورد مطالعه قرار گرفت. از آنجا که مجله‌های تعلیق شده به حوزه‌های موضوعی مختلف تعلق دارند و امکان مقایسه ضریب تأثیر آن‌ها وجود ندارد، جهت پاسخگویی به این سؤال از شاخص چارک ضریب تأثیر^۱ استفاده شد. در خصوص مجله‌هایی که در بیش از یک حوزه موضوعی نمایه شده‌اند، شاخص چارک ضریب تأثیر برای هر حوزه موضوعی به صورت جداگانه محسوب شد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که ۳۲/۴ درصد مجله‌های تعلیق شده، یک سال قبل از زمان تعلیق در چارک اول (۲۵ درصد برتر مجله‌های رشته بر اساس ضریب تأثیر)، ۳۲/۸ درصد مجله‌ها در چارک دوم، ۲۶/۷ درصد مجله‌ها در چارک سوم و تنها ۸/۱ درصد مجله‌ها در چارک چهارم حوزه موضوعی خود قرار داشته‌اند. در میان مجله‌های تعلیق شده نام مجله آموزش علوم کالبدشناسی^۲ از انتشارات وایلی دیده می‌شود که در سال قبل از تعلیق، با درصد ضریب تأثیر^۳ معادل ۹۸/۴۸۵، برترین مجله حوزه موضوعی خود بوده است. مجله‌های مدل‌سازی رایانه‌ای در مهندسی و علوم^۴ با درصد ضریب تأثیر معادل ۹۹/۳۴۲، سیستم‌های اطلاعات تجاری^۵ با درصد ضریب تأثیر معادل ۹۹/۶۲۱، انفورماتیک صنعتی آی‌تریپل‌ای با درصد ضریب تأثیر معادل ۹۹/۱۵۳ و حمل و نقل^۶ با درصد ضریب تأثیر معادل ۹۸/۰۷۷، همگی در سال قبل از تعلیق، بهترین مجله حوزه موضوعی خود بوده و بالاترین ضریب تأثیر را داشته‌اند اما در سال بعد در لیست مجله‌های تعلیق شده قرار گرفته‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر یکی از اولین مطالعات انجام شده در زمینه مجله‌های تعلیق شده محسوب می‌شود. در این راستا، تعداد ۲۲۵ مجله تعلیق شده از پایگاه گزارش استنادی نشریات طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ مورد مطالعه قرار گرفتند. نتایج پژوهش نشان داد که ۱۱۷ حوزه موضوعی پایگاه گزارش استنادی نشریات، حداقل دارای یک نشریه تعلیق شده در بازه زمانی مورد مطالعه بوده‌اند. بیشترین عنوان مجله‌ها به حوزه‌های موضوعی مهندسی برق و الکترونیک، مدیریت، هوش مصنوعی و سیستم‌های اطلاعاتی و مهندسی مکانیک اختصاص داشته است. نتایج پژوهش نشان داد که بیشترین تعداد مجله‌های تعلیق شده مربوطه به علوم پایه و

1. Impact Factor Quartile
2. Anatomical Sciences Education
3. Impact Factor Percentile
4. Computer Modeling in Engineering & Sciences
5. Enterprise Information Systems
6. Transport

سپس در علوم اجتماعی بوده‌اند، این در حالی است که بیشترین بداخلاقی‌های علمی نیز در علوم پایه گزارش شده است (مرادی، جنوی و کاظمی، ۱۳۹۶). از یافته‌های قابل توجه پژوهش، حضور اندک مجله‌های حوزه علوم پزشکی در میان مجله‌های تعلیق شده بود. دلیل این مسئله ممکن است توجه بیشتر مجله‌های این حوزه به مبانی اخلاق پژوهش و نشر باشد. مطالعه محل نشر مجله‌ها نشان داد که ۳۲ کشور جهان دارای حداقل یک عنوان در میان مجله‌های تعلیق شده بوده‌اند و بیشترین تعداد عناوین به ایالات‌متحده، انگلستان و هلند تعلق داشته است. سه کشور دارای بیشترین تعداد مجله‌های تعلیق شده، به همراه آلمان بیشترین تعداد مجله‌های علمی بین‌المللی را نیز منتشر می‌کنند و محل فعالیت بزرگ‌ترین مؤسسات انتشاراتی دنیا محسوب می‌شوند. مرور کشورهای مذکور نشان می‌دهد که مجله‌هایی وابسته به کشورهای پیشرو علمی مانند آلمان، فرانسه، چین و ژاپن نیز در لیست مجله‌های تعلیق شده قرار داشته‌اند. اگرچه کشور چین در زمینه تعداد مقالات سلب امتیاز شده در رتبه اول جهان قرار داشته (مرادی، جنوی و کاظمی، ۱۳۹۶)، اما در خصوص تعداد مجله‌های تعلیق شده در رتبه هشتم قرار داشته و تنها هشت مجله این کشور از سابقه تعلیق برخوردار بوده‌اند. حضور دو مجله ایرانی در لیست مجله‌های تعلیق شده، از یافته‌های قابل تأمل این پژوهش است و لزوم توجه بسیار زیاد اعضای هیئت تحریریه و دانشگاه‌های کشور در زمینه رصد دائمی وضعیت مجله‌های علمی را نشان می‌دهد.

این یافته که بیشترین تعداد مجله‌های تعلیق شده به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند، با توجه به این مسئله که انگلیسی زبان علم جهانی محسوب شده و تمرکز اصلی مؤسسه کلریویت نیز بر نشریات انگلیسی زبان معطوف است (تستا^۱، ۲۰۱۸)، قابل تفسیر است. مطالعه ناشران مجله‌های تعلیق شده نشان می‌دهد که مجموع بیش از ۳۱ درصد از این مجله‌ها توسط پنج مؤسسات انتشاراتی بزرگ و معتبر بین‌المللی شامل سیج، وایلی-بلکول، تیلور اند فرنیسیس، اشپرینگر و راتلج منتشر می‌شوند. البته باید به این نکته نیز توجه داشت که حدود نیمی از کل مجله‌های علمی جهان نیز از سوی این مؤسسات انتشاراتی چاپ می‌شوند. نتایج پژوهش انجام گرفته از سوی یونسکو نشان می‌دهد که ۴۲ درصد مقاله‌های علمی جهان تنها توسط سه مؤسسه انتشاراتی شامل الزویر، اشپرینگر و وایلی-بلکول منتشر می‌شوند (ارتباطات علمی، ۲۰۱۵). نتایج پژوهش نشان داد که حدود ۸۰ درصد مجله‌های تعلیق شده، پس از دو سال توانسته‌اند مجدداً معیارهای مؤسسه کلریویت را به دست آورده و از حالت تعلیق خارج شوند. از این رو می‌توان بیان نمود که بیشتر مجله‌های تعلیق شده برای ماندگاری در پایگاه گزارش استنادی نشریات، مجبور به اصلاح روند انتشار و توجه بیشتر به اصول اخلاقی نشر شده‌اند. همچنین بررسی کیفیت مجله‌های تعلیق شده نشان داد که پنج عنوان از

مجله‌های مذکور، در سال قبل از تعلیق، دارای بالاترین ضریب تأثیر در رشته تخصصی خود بوده‌اند. به طور کلی، ۶۵/۳ درصد مجله‌های تعلیق شده در سال قبل از تعلیق، در میان ۵۰ درصد مجله‌های برتر رشته خود (چارک اول و دوم) قرار داشته‌اند. این مسئله را به دو صورت می‌توان تفسیر نمود. از یک سو، ممکن است جایگاه مناسب مجله‌ها به دلیل عملکرد استنادی نادرست آن‌ها بوده که این مسئله از سوی مؤسسه کلریویت شناسایی و منجر به تعلیق مجله مربوط شده است. از سوی دیگر، ممکن است مجله‌های مذکور از روال منطقی و کیفیت بالایی برخوردار بوده‌اند، اما عدم توجه به عملکرد استنادی آن‌ها در سال‌های منجر به تعلیق، باعث تعلیق آن‌ها شده است. بنابراین، حتی مجله‌های علمی معتبر و با کیفیت نیز باید توجه دائمی به کیفیت و عملکرد استنادی مقاله‌های منتشر شده خود داشته و از اصول اخلاق نشر تبعیت نمایند.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی نیز همراه بوده است. در این پژوهش تنها مجله‌های تعلیق شده در پایگاه گزارش استنادی نشریات طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۴ میلادی مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. یکی از مهم‌ترین انگیزه‌های انجام این پژوهش، آشنایی هر چه بیشتر جامعه علمی کشور و خصوصاً سردبیران و اعضای هیئت تحریریه نشریات علمی با مفهوم تعلیق مجله‌ها، شرایط وقوع آن و ویژگی مجله‌های تعلیق شده بود. با توجه به این که دو نشریه علمی کشور از سابقه حضور در لیست مجله‌های تعلیق شده برخوردار بوده‌اند، آگاهی بخشی به پژوهشگران و دست‌اندرکاران نشریات علمی در کنار رصد منظم عملکرد استنادی مجله‌ها می‌تواند از وقوع رخداد‌های مشابه در آینده جلوگیری نماید. پژوهش‌های آینده می‌توانند دلایل تعلیق و همچنین اثر تعلیق بر عملکرد استنادی، شاخص‌های کاربرد و آلت‌متریک مجله‌های علمی را بررسی نمایند.

منابع

- پاکدامن، نشانه؛ علوی، فهیمه (۱۳۸۹). تحلیل استنادی مقالات فصلنامه تحقیق در علوم و مهندسی نفت (سال‌های ۸۰ - ۸۶). دانش‌شناسی، ۲(۸)، ۴۹-۶۰.
- تصویری قمصری، فاطمه؛ جهان‌نما، محمدرضا (۱۳۸۵). تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های پژوهشگران پژوهشکده مهندسی جهاد کشاورزی. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۶۷(۱۷)، ۷۵-۸۸.
- شاه‌بداغی، اعظم؛ فرهادی، آرزو؛ شکفته، مریم؛ کرمی، منوچهر (۱۳۹۵). وضعیت ساختاری مجلات علوم پزشکی کشور بر اساس شاخص‌های گزینش نمایه‌نامه مدلاین. مدیریت اطلاعات سلامت، ۱۳(۳)، ۲۰۳-۲۰۸.
- صالحی، کیوان؛ رحیمی، حسین (۱۳۸۵). تعیین فرآیند ارزیابی مجلات در مؤسسه اطلاعات علمی (آی اس آی). فصلنامه کتاب، ۱۷(۲)، ۱۴۱-۱۶۰.
- مرادی، شیم؛ جنوی، المیرا؛ کاظمی، حمید (۱۳۹۶). مطالعه تطبیقی بی‌اخلاقی علمی در جهان. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات. زودآیند. بازیابی از http://nastinfo.nlai.ir/article_2213.html (دسترسی در ۵ بهمن ۱۳۹۶)

References

- Abritis A. (2015). *An assessment of retractions as a measure of scientific misconduct and impact on public health risks*. Graduate Theses and Dissertations, University of South Florida.
- Georgas, H., & Cullars, J. (2005). A citation study of the characteristics of the linguistics literature. *College & Research Libraries*, 66(6), 496–516.
- Hesselmann, F., Graf, V., Schmidt, M., & Reinhart, M. (2017). The visibility of scientific misconducts: a review of the literature on retracted journal articles. *Current Sociology Review*, 65(6), 814-845.
- Krel, F. (2014). Losing the number of the game: abundant self-citation put journals at risk for a life without an impact factor. *European Science Editing*, 40(2), 36-38.
- Moradi, Sh., Jenavi, E., & Kazemi, H. (2017). Comparative study of scientific misconducts in the world. *Journal of National Studies on Librarianship and Information Organization*. Retrieved from http://nastinfo.nlai.ir/article_2213.html, 25 Jan. 2017. (in Persian)
- Pakdaman, N., & Alavi, F. (2010). Citation analysis of articles of Research in Petroleum Science and Engineering Quarterly (2001-2007). *Knowledgology*, 2(8), 49-60. (in Persian)
- Salehi, K., & Rahimi, H. (2006). Determining evaluation process of journals in ISI. *Book Quarterly*, 17(2), 141-160. (in Persian)
- Scholarly Communications (2015). Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002319/231938e.pdf> (Accessed 30 January 2018)
- Shahbodaghi, A., Farhadi, A., Shekofteh, M., & Karami, M. (2016). Structural situation of Iranian medical journals based on Medline selection measures. *Health Information Management*, 13(3), 203-208. (in Persian)
- Tasviri Ghamsari, F., & Jahannama, M. (2006). Citation analysis of thesis of researchers of Agricultural Engineering Research Center. *Journal of National Studies on Librarianship and Information Organization*. 67(17), 75-88. (in Persian)
- Testa, J. (2018). *Journal Selection Process*. *Web of Science, Clarivate*. Retrieved from: <https://clarivate.com/essays/journal-selection-process/> (Accessed 30 January 2018)
- Tiew, W. S., & Kaur, K. (2000). Citation analysis of Journal of Natural Rubber Research, 1988-1997. *Malaysian Journal of Library & Information Science*, 5(2), 45-56.